

tegenstrijdigheid, die er bestaat tusschen Art. 30 van onze Confessie en Art. 2 van onze Kerkenorde, weggelaten. Artikel 30 onzer Confessie kent slechts drie ambten, nl. het ambt van herder of leeraar, het ambt van opziener of ouderling en het ambt van diaken of armverzorger. Dit nu is volkomen juist; meer kerkelijke ambten zijn er niet, en wie een kerkelijke doctorenambt in de Kerk zou willen invoeren, zou lijnrecht tegen onze Confessie ingaan. Wanneer onze Kerkenorde in Artikel 2 desnietge-stande tusschen den dienst der predikanten en dien der ouderlingen nog den dienst der doctoren invoegt, dan kan hiermede niet bedoeld wezen, dat er toch vier ambten zouden wezen, want dat zou in strijd wezen met onze Confessie. De Kerkenorde gebruikt daarom met opzet het woord *diens*; het doctorenambt is niet een kerkelijk ambt, maar is een dienst mede ten behoeve van de Kerk ingesteld en voor het welzijn der Kerk zeker onmisbaar. Men late zich voorts niet misleiden, doordat in Art. 18 onzer Kerkenorde toch weer van het *ambt* dezer doctoren gesproken wordt, want het woord *ambt* beteekent in het oud-Hollandsch vaaktaak of schuldigen plicht, zoals ieder zien kan in Art. 28 van onze Confessie, waar gesproken wordt van het *ambt* der geloovigen, d.w.z. van hun plicht om de valsche Kerk te verlaten, en in Art. 36 waar sprake is van het *ambt* der Overheid, d.w.z. van hare roeping of taak om den valschen eeredienst en afgoderij uit te roeien. Delfde betekenissen heeft het woord *ambt* nu ook in Art. 18 onzer Kerkenorde, gelijk blijkt uit de Fransche en Latijnsche vertalingen; in het Fransch staat hier: *l'office des docteurs est d'exposer les saintes ecritures*; in het Latijn: *officium doctorum*. Van een doctoraat als kerkelijk ambt te spreken heeft derhalve geen zin. Een kerkelijk doctorenambt kent noch onze Confessie noch onze Kerkenorde en heeft in onze Gereformeerde Kerken ook nimmer bestaan.

DR. H. H. K.

## Leestafel.

1. Dr. S. O. LOS, M. A. DE PARANETISCHE NAKATECHISATIE. RIDE gehouden bij de aanvaarding van het hoogleeraarsambt in de Theologie aan de Theologische School te Potchefstroom, op Zaterdag 7 Februari 1914. Uitgever: A. H. KOOMANS te Potchefstroom. Uitgever voor NEDERLAND: H. A. VAN BOTTENBURG te Amsterdam.

PARANETISCHE NAKATECHISATIE. "n Theologische vakterm. Maar, zoals het met vaktermen meer gaat, voor wie niet van het vak zijn vragend om wat toelichting.

Wie geen vak-man, in dit geval geen theoloog is, weet wel, al zou hij het niet terstond kunnen definiëren, wat 'n KATECHISATIE is en van een Na- en Voor-Katechisatie hebben, althans onder ons, velen wel eens gehoord.

Maar nu dat paranetisch". Daaruit zit "paranetisch", dat zoveel als "vermaning" of "opwekking" beteekent. Men denke aan den "Vermaner" bij de oude Doopsgezinden. Zoals nu een "Na-" nevens een "Voor"-Katechisatie staat, de laatste vóór en de eerste na de toelating tot het H. Avondmaal wordt gehouden, zoo ook staat "paranetisch" nevens "didaktisch" of "onderwijzend".

En dat zit dan weer zóó, dat de onderwijzing zich meer richt tot het "hoofd", het denken van den leerling, z'n bewuste zieleleven; terwijl het vermanen of de opwekking, zich meer richt tot wat daar achter ligt, z'n onder-bewuste zieleleven, z'n "hart", waarin zijn "de uitgangen des levens", die wonder wereld onzer "niet-geweten" aandriften, gevoelens en voorstellingen, waarvan wij slechts "weet" hebben voor zoover zij uit die diepte van ons zieleleven opstijgen tot boven "den dorpel van het bewustzijn".

Nu zijn de twee nevenstellingen te combineren.

Didaktische vóór-katechisatie en paranetische na-katechisatie; maar ook paranetische vóór-katechisatie en didaktische na-katechisatie.

Wij nu echter, naar het mij althans voorkomt, in betrekking tot de katechisatie, het "onderwijzend" en het "vermanende", of het zich tot "hoofd" en het zich tot "hart" richtend woord, geen elkaar uitsluitende tegenstellingen zijn, kan men ook combineren: een didaktisch-paranetische vóór-, en een paranetisch-didaktische na-katechisatie.

Dr. Los denkt zich echter bij voorkeur de eerste combinatie en heeft het dan over de "paranetische na-katechisatie."

Geroepen om aan de Theologische School te POTCHEFSTROOM, waar ook Dr. B. T. TOTT, wiens "RACHA" ik hier onlangs besprak, hoogleeraar is, de KERKENORDEN en tevens, als ik het goed begrepen heb, de DIACONIELOGISCHE of "ambtelijke vakken" waaronder immers de CATECHETIE valt, te doceren, koos hij de "paranetische na-katechisatie" tot onderwerp van zijn inaugurele oratie.

"n Onderwerp waarvan zeker niemand zal be-waren, dat het voor een zoodanige Rede te breed is.

In dit keurig gestileerde, in een Afrikaansch-Nederlandsch, dat veel van onze "vereen-voudige spelling" weg heeft, en wat zich als voertaal van wetenschappelijk betoog, gelijk hij het hanteert, lang niet ongeschikt toont - ge-schreven stuk, levert onze vroegere landgenoot, - Dr. Los was naar men weet vóór hij in PRETORIA predikant werd, als zoodanig wer-zaam, in DE LIEK en in HILVERSUM - een wel gedocumenteerd en bezielde pleidooi voor de "PARANETISCHE NAKATECHISATIE".

De dispositie is deze, dat hij dit zijn onder-werp eerst "historisch belicht", dan "geneties onderzocht" - en ten slotte "krities zoekt te waardeeren".

In dit zijn betoog, waarin de hoogleeraar met name op de 4e eeuw n. Chr., die het bloei-tijperk der Kathese kan genoemd worden, de aandacht zijner hoorders vestigt, toont hij zich als een goed kenner van de kerkgeschiedenis en van de geschiedenis der Kathese, maar tevens een beoefenaar van de N-Tische studie, die ook met de "nieuwe ontdekkingen" - ik denk hier bepaald aan de Egyptische Papyri - bekend is. En aan deze zijn breede

theologische ontwikkeling paart Dr. Los, die onder PROF. V. D. WIJCK, te UTRECHT, op een dissertatie over ARISTOTELIS in NEDERLAND tot doctor philosophiae gepromoveerd is, - blijkens deze RKDE, een niet minder breede wijsgeerige en psychologische ontwikkeling.

Reeds op grond van deze oratie is het CURATORIUM der Theologische School te POTCHEFSTROOM met de keuze van zijn vroeger medelid Dr. Los tot hoogleeraar, te feliciteeren.

In het begin van zijn 2e onderdeel geeft de spreker, op grond van zijn historische belich-ting, deze definitie. "De na-katechisatie in engeren zin is een onderwijzing van jeugdige lidmaten der kerk door kerkelijke ambtsdragers, kort na hun toelating tot het H. Avondmaal, teneinde de daarin geopenbaarde verborgen-heden tot hun harten te doen doordringen. In ruimeren zin is de na-katechisatie een voort-gezette onderwijzing der gemeente in de Chris-telijke godsdienst door middel van speciale predication, katechismaspreken, lidmaten-kate-chisatie, godsdienstlessen en huisbezoeken."

Nu kan men tegen den term "Na-katechi-satie" zijn bezwaren hebben.

Prof. A. KUYPER zegt en mijns inziens terecht, in zijn Encyclopaedie III p. 510, "dat de na-katechisatie met hen, die reeds ten H. Avondmaal zijn toegelaten, hoewel ze op den grondslag der Catechisatie voortbouwen, toch buiten de Catechesis vallen, overmits de toegelatenen tot het H. Avondmaal geen Cate-chismen meer is".

Maar, Dr. KUYPER noemt, a. w. op p. 509, ook en dat mijns inziens niet minder terecht, als een der vier bestanddeelen der Catechesis: "het paranetisch-paedagogisch inwerken op het gemoedsbestaan van den catechumen."

Dat nu "de paranetische, die zich met de mystiek van het hart in rapport stelt, zoals hij op p. 510 schrijft, "door heel de Catechesis moet heengeweven", dunkt ook mij zoo.

De religie is als religio subjectiva toch zeker niet minder een zaak van het hart, dan van het hoofd en de hand.

Toch wil het mij voorkomen, dat waar de practijk niet altijd klopt op de theorie; wat is niet steeds beantwoordt aan wat behoort te zijn; de werkelijkheid niet immer opgeheven is tot het ideaal, - hetgeen Prof. Los als "na-katechisatie in enger zin" definieert, - de term nu daargelaten, - althans overweging ver-dient.

Overweging ook, omdat wat hij zoo noemt een zeker niet te onderschatten middel tegen het intellectualisme op religieus gebied kan zijn.

Ik kan daarom, vooral aan predikanten, de lering van deze voor "de mystiek van het hart" zoo warm opkomende en daarom mij zoo wel-dadig aandoende, REDE van Dr. LOS ten zeerste aanbevelen.

2. Dr. H. H. KUYPER. DE TAAL DER GR-MEESTERSTUREN INZAKE ZONDAGSRUST, Utrecht, - G. J. A. RUYA - 1914.

Uitgenoodigd, door den "Bond van anti-revolutionnaire gemeenteraadsleden" een referaat te leveren over de vraag: "Welke roeping de gemeente in zake de Zondagsrust heeft?" is daaraan door Dr. KUYPER in de vergadering van dien Bond, in November 11, voldaan.

"In ietwat uitgebreider vorm" is dit referaat thans verschenen in het Tijdschrift CHRIS-TENDOM EN MAATSCHAPPIJ, onder redactie van Mr. P. A. DIEPENHORST, en wel als No. 9 en 10 van Serie 6.

De referent zet daarin eerst uiteen, wat z'n roeping der Overheid in het algemeen tegen-over de Zondagsrust is, omdat daardoor de principiele lijnen kunnen getrokken worden, die zijn onderwerp beheerschen. Vervolgens gaat hij na, in hoeverre de gemeentelijke overheid onder viguer der bestaande wetten aan deze roeping kan voldoen. Eindelijk bespreekt hij in zijn referaat de vraag: welke verande-ringen in de bestaande wetten z'n behooren aangebracht te worden, opdat de gemeentelijke overheid beter in staat zij, hare roeping in dezen te vervullen.

Aan deze, van ernste studie, óók op sociaal en legislatief gebied getuigende behan-deling, gaat vooraf een korte verklaring van het begrip Zondagsrust, waaronder Dr. K. niet alleen stilstaat van den arbeid, maar ook Zondags-belliging verstaat en waarbij dan tevens op de hooge beteekenis van den Rustdag als god-delijke Scheppingsordinantie wordt gewezen.

Alanu komend tot zijn eerste onderdeel, zet de referent uiteen, dat naar beginsel van Chris-telijke politiek de Overheid, als Dienaresse Gods en *Custos legis*, geroepen is, deze ordinantie Gods voor heel het volk te handhaven en dat wel "voor zoover haar bevoegdheid reikt", alzoó alleen op het hare, d.w.z. op het publieke terrein.

Hieruit volgt dan de roeping der Overheid om onnooddig Zondagsarbeid op fabrieken of andere werkplaatsen te verbieden en evenzoo om, gelijk nu reeds, althans gedeeltelijk, in BERLIJN geschiedt, gedwongen winkelsluiting op Zondag voor te schrijven. Komend tot het religieuze doel, dat de Zondagsrust naast het sociale heeft, verklaart Dr. KUYPER, terecht, dat de Overheid daartoe niet, zoals het stand-punt der vroegere Gereformeerden was, kan of mag dwingen. Haar roeping als Overheid van een christelijk volk eischt echter, weg te nemen alles wat de religieuze viering van den Zondag, op publiek terrein, belemmeren zou. Als zoodanig noemt hij dan naast het gebied van winkelsluiting en het verbod van publieken arbeid, het geheel of althans gedurende de godsdienstfeelingen, verbieden van publieke vermakenlieden, publieke vergaderingen en publieke optochten; ook het verbieden van het houden van wedstrijden en sportfeelingen op gemeenteruinen en van het laten opstijgen van luchtballoon en vlieg-machines op Zondag.

Wat hier goed doet is KUYPER's bezonnenheid. Hij is daarmede in volkomen overeenstemming met de oudste Gereformeerden, en laat mij eraan mogen toevoegen, ook met THOMAS VAN AQUINO, op het stuk van Zondagsrust. Verklaart Dr. K., zoals ik reeds mededeelde, met het standpunt der vroegere Gereformeerden, "radicaal en be-luist te hebben gebroken", met deze vroegeren heeft hij dan bepaaldelijk op het oog de latere generatie van Gereformeerden ten aanzien, welke de nomis-tische, meer "Joodsche dan Christelijke Sabbats-theorie der Engelsche Puriteinen" hadden over-genomen. Als beoefenaar van professie onzer vaderlandsche Kerkhistorie valt 't hem licht, met tal van citaten aan te toonen, hoe de oudste generatie, - THOMAS had dit evenzer gedaan, - rekende met "de werken van nood-zakelijkheid" en "de werken van barmhartigheid." En onder de werken van de tegenwoordige noodzakelijkheid noemt K. dan, "dat op tal van fabrieken de arbeid op Zondag niet ge-wel kan stil staan; dat post, telegraaf en telefoon, trein en tram op Zondag niet geheel kunnen worden stopgezet."

Waar de referent dan in zijn tweede onder-deel nagaat, op welke wijze de gemeentelijke overheid onder de bestaande wetgeving hare roeping kan vervullen, komt hij tot onze "Zondagswet". Hij wijst dan aan, dat al moge deze Zondagswet voor de gemeentelijke over-heden ter vervulling van haar roeping, "eenerzijds een blok aan het been wezen, zij haar toch anderzijds zekere rechten geeft". En dat "al is door de Rijkswetgeving het terrein waarop de Gemeenteraad arbeiden kan, beperkt, dit terrein daarom zeker niet zonder beteekenis is". Hierbij wordt dan o.m. verwezen naar Art. 144 der Grondwet.

Maar juist met het oog op de omstandigheid, dat de gemeentelijke overheid slechts iets, zij het dan ook meer dan men gewoonlijk aan-neemt, onder de bestaande wetgeving tot be-vordering der Zondagsrust kan doen, - wijdt Dr. Kuyper zijn derde en laatste onderdeel aan de beantwoording der vraag, welke veranderingen in de bestaande wetgeving z'n behooren aange-bracht. Naar zijn inzicht zou een nieuwe Zondags-wet, die zeker ook den rustdag voor den arbeider heeft te verzekeren, de fout der tegenwoordige, en wel die eener uniforme regeling voor heel het land, - hebben te vernieuwen. Hij is in zijn reed om goed eens met Mr. PATJN, die in zijn reed op het tweede Congres voor Zondagsrust, als zijn meening uitsprak, dat de wetgever wel alge-meene regelen zou geven voor de nijverheid en de bedrijven, die om eenheid van regeling vragen, maar voorts de regeling van al wat plaatselijk de Zondagsrust bevoornden kan, aan de Gemeenteraden overlaten.

Met dit klaar en duidelijk referaat heeft Prof. KUYPER niet alleen de antirevolutionaire ge-meenteraadsleden, maar allen die in Zondags-rust belangstellen, aan zich verplicht.

Het is een stuk van blijvende waarde.

G.

## Officieele Berichten.

GIJESSEN-OUDEKERK - GIJESSEN-NEUWERK. Col-lectanten, die in deze gemeenten wenschen te collecteeren, worden verzocht minstens drie weken van te voren daartoe het verzoek te richten tot den kerkeraad, die daarover zal beslissen en op elke aanvraag zal antwoorden. Namens den kerkeraad: A. v. HOUWELING, scriba.

11 Maart 1914.

L. S.

De classis Utrecht van de Geref. kerken, vergaderd den 4en Maart te Utrecht, heeft den heer B. H. G. Jansen, te Doorn, die de kerken als oefenaar wenschte te dienen, onderzocht, en hem toegestaan een stichtelijk woord in de gemeente te spreken.

Namens de classis Utrecht: C. A. VAN NOOD, scriba k. t. Harmelen, 9 Maart 1914.

Vereeniging van Predikanten van de Geref. Kerken in Nederland.

Het bestuur van de Vereeniging bovengenoemd bericht, dat de algemeene ledenvergadering dit jaar D.V. zal worden gehouden Dinsdag 22 en Woensdag 23 September te Utrecht.

J. G. KUNST, secretaris. Barendrecht, 11 Maart 1914.

Vergadering van de Classis Dordrecht op Donderdag 5 Febr. 1914 in de Wilhelmuskerk te Dordrecht.

De vergadering, samengeroepen door de Kerk van Zwijndrecht, wordt geopend door den Dienaar des Woords dezer Kerk, Dr. Vonckenberg, aan wien ook de beurt van het praesidium is. Na gezang, lezing der Schrift en gebed, worden de notulen der vorige vergadering door den actuaire gelezen en door de vergadering on-veranderd vastgesteld.

De Dienaren des Woords van Dordrecht en Brussel, Drs. Meynen en Dr. Warner, zien op verzoek van den Voorzitter de credentiebrieven na. Daaruit blijkt, dat Drs. van Dijk van Slidrecht en Dr. Voogel van Puttershoek niet ter verga-dering konden komen.

Daar deze beide broeders naar toerbeurt de functies van Scriba en Assessor hadden waar te nemen, worden Dr. Meulink van Hendrik-Ido-ambacht en Dr. Warner aangewezen om hunne taak over te nemen.

Een verzoek van de Classis Brielle om hulp in den Dienst des Woords voor enkele harer vele vacante kerken wordt van de hand ge-wezen, wijl in de naaste toekomst de Classis zelve een niet onbelangrijk aantal vacante betrekkingen in haar ressort zal hebben.

Dr. Meulink en Dr. Meynen brengen rapport uit van de vergaderingen en handelingen der Zendingssynoden.

Daarna wordt door de Kerkvisiteatoren verslag gedaan van het onderzoek bij de kerken van Antwerpen en Brussel.

Op verzoek van Dr. Voogel, gegrond op een mede aanwezig medisch attest, wordt hij van zijn taak als Kerkvisiteator ontheven; de voor-zitter wijst met toestemming der vergadering Dr. Hepp van Antwerpen tot zijn opvolger aan.

Dr. Schoemakers van Alblasdendam, die eergaar naar Kampen vertrekt, wordt als deputaat voor het innen der classikale gelden ten be-hoeve der Theologische Faculteit (V. U.) door Dr. Koelewijn van Nieuw Lekkerbarde vervangen.

Dr. de Jonge van Dordrecht brengt verslag uit over het beheer der gelden voor de in Art. 11 en 13 (K.O.) aangewezen doeleinden en voor de classikale onkosten. Op voorstel der commissie, die de quæstoriale boeken en be-scheiden heeft nagezien, wordt hem, onder dank-betuiging voor zijn arbeid, décharge verleend.

En Open Brief aan de Generale Synode te 's Gravenhage, geschreven door Dr. A. Siteur Jr. van Haarlem en door hem aan Classis toe-gezonden, wordt voor de leden der vergadering ter visie gelegd.

Een voorstel van de kerk van Slidrecht tot herziening van het huishoudelijk reglement wordt teruggezonden, terwijl aan al de kerken der classis verzoekt wordt, indien hun dit noodig schijnt, gepreciseerde herzieningsvoorstellen te doen.

Aan de orde komt het voorstel van de Kerk van Brussel om aan de particuliere Synode van Zuid-Holland (Z. G.) te verzoeken, bij de generale Synode van 's-Gravenhage het navol-gende voorstel ter tafel te brengen:

De Synode benoeme Deputaten om de e.v. Synode van advies te dienen over de volgende vragen:

1. z. Is het, op zichzelf beschouwd, wenschelijk, dat de Gereformeerde kerken in haren openbaren eeredienst naast den Psalmbundel een bundel andere kerkliederen gebruiken?

2. Zoo ja - bestaan er overwegende bezwaren van practischen aard tegen het doen van de eerste stappen tot de samenstelling en invoering van een dergelijke bundel kerkliederen?

II. Moet het wenschelijk en uitvoerbaar wor-den geacht, eene generale regeling voor de inrichting van den openbaren eeredienst te ont-worpen en in te voeren?

Eer uit de vergadering opgekomen voorstel om deze zaak eerst nog eens breedvoerig in den kring der kerkeraaden te doen bespreken, wordt verworpen met 15 tegen 4 stemmen. Daarna wordt over Brussels voorstel een breedvoerige gedachtenwisseling gevoerd, die ten gevolge heeft, dat het met 14 tegen 8 stemmen wordt aan-genomen.

Door Dr. te Bevelid wordt thans het rapport uitgebracht over op een der vorige vergaderingen benoemde commissie in zake de verbetering der predikantstraktementen.

De voorstellen, waarin de commissie hare conclusies heeft geformuleerd, worden met zeer kleine wijziging aangenomen.

Het als bondig en grondig geprezen rapport zal worden gedrukt, en den kerkeraaden zal worden verzoekt en aantal exemplaren ervan in huime gemeente te verspreiden.

Voor vacatuurdiensten in de kerk van 's Gravenhage worden aangewezen de Dienaren des Woords Hepp, Vonckenberg en Van Dijk; in die van Molenaarsgraaf - Brandwijk de Dienaren Meulink en Warner; in die van Alblasdendam Dr. Meynen en Dr. Koelewijn.

Bij de rondvraag naar art. 41 K. O. vraagt en ontvangt de kerkeraad van Molenaarsgraaf - Brandwijk advies in zake tucaak.

Tot Dr. Schoemakers, die voor het laatst ter classikale vergadering aanwezig is, spreekt de Voorzitter een hartelijk woord van waarvel, de vergadering verzoekend, hem bij het scheiden de zegenbede uit Ps. 134: 3 toe te zingen.

En aan Dr. Hepp van Antwerpen brengt de Voorzitter den gelukwensch der vergadering met zijne welhaast voltooide academische studies.

Dr. Schoemakers richt een hartelijk afscheidswoord tot de kerken der classis, en Dr. Hepp betuigt den Voorzitter en de vergadering voor hun gelukwensch zijn dank.

Nadat aan de kerk van Antwerpen nog is opgedragen de Mel-vergadering der classis saam te roepen, wordt Ps. 133: 3 gezongen en gaat de assessor in dankgebed voor.

Door den Voorzitter wordt daarop de verga-dering gesloten.

In naam en op last der classis, Chr. Warner, assessor.

## Buitenland.

Deutschland. Een bekeering van het modernisme tot het Oude Evangelie.

In den laatste tijd kregen wij uit Duitschland haast uitsluitend allerlei mededeelingen omtrent de beweging tot uitdrijving uit de kerk. Nu kunnen wij een meer werkelijklijk onderwerp behandelen. Voor een groote vergadering sprak op 23 Januari te Berlijn de gewezen moderne predikant Hoecker, om aan zijn gehoor mede te deelen, dat hij tot het Oude Evangelie was wedergekeerd. Wat hem daartoe dreef? Hem bezieldde het beinwee van den modernen mensch naar den onbekenden God, gelijk Klaus Groth het uitspreekt: "Ach, wist ik toch den weg terug, den weg naar het lieve Kinderland." Het libera-lisme zoekt dezen weg te wijzen. Maar zijn weg is geheel verkeerd. Just de moderne mensch met zijn onverbuiderlijke werkelijkheidszin sprak tot mij: "Of het Oude Evangelie, daarvoor kunnen wij eerbiedig stil zijn, dat behoortscht het hart - of geen Evangelie. - Of geen Evangelie of nederknielen voor den Godsmensch, het mysterie van alle mysterien, waarvoor Luther knield als een kind." Voorts sprak Hoecker, dat hij bij de wetenschap het antwoord gezocht had op alle vragen zijn hart, maar toen hij aan de laatste vragen kwam, zoo moest de ernstigste wetens-chap het toch weder bekninnen: tot aan de grenzen van het rimelike wij ik u brengen, maar verder niet; want daarachter breidt zich de oneindigheid uit, waarin geen wetenschap licht kan verspreiden. Maar de mensch die zoo gebalsemd en koud doen kan, draagt toch het-zelfde siddende hart in de borst en heeft een onuitspreklijk verlangen naar vrede en liefde.

Hij hoorde daarom met open ooren naar de roepstem van het socialisme. Maar als hij nadacht, kwam de pijnlijke vraag hem voor: waarom zal toch de liefde bij den egoïstischen mensch gebouwd worden? Hoecker getuigde voorts, dat het oude Evangelie antwoord geeft op alle vragen van den modernen mensch. En ware broederliefde onthrandt alleen bij het Kruis, waaraan een liefde zonder wedergeve openbaart werd. Vrede voor de ziel, geluk voor het leven, blijvend geluk komt alleen van den Zoon Gods.

Waarom, zoo vraagt Hoecker, heb ik niet langer beproefd met het "nieuwe" Evan-gelie, met het Evangelie zonder het vleesch-geworden Woord, zonder den kruisdood van den Middelaar, zonder de opstanding des Heeren? Wij ik maar leven en volle blijdschap zocht en deze in de moderne Theologie niet vond. Ik word immers als predikant niet alleen bij brulloten geroepen, maar kom ook bij sterf-bedden en begravingen. Daar mag ik echter geen "schoone redevoeringen" houden over de waardij van het leven, dat toch wegvliedt, over de deugden van den ontslapene, waarvan ik niet overtuigd ben, neen, dan sprak ik er liever over, dat een man deze wereld van graven toe-gerepen moest: "Ik leef en ook gij zult leven..." Daarom moest hij breken met alle halfheid, en wilde hij niet de boodschap brengen van den "grooten mensch" die gestorven is, maar van den Zoon Gods die leeft. Wij het oude Evan-gelie, hoe meer men er zich in verdiept, zoo onuitspreklijk zalig maakt, wijl het zoo onzeg-baar modern is en voor alles geschikt is met zijn allevergevend en allesbeheerschende liefde, zoo zoek toch, moderne mensch, in dit Evangelie steeds meer in te leven!

Na deze voordracht stond een oude heer op en noodigde met korte, bewogen woorden de vergadering uit te zingen: "Nu, dankt alle Gotte." De voorzitter, de predikant Heldt, dankte den spreker en merkte op, dat de kerkelijke strijd met oprechtheid en liefde moest gestreden worden. Een leider der modernen, de predikant Imig, sprak hierna een kalm woord om te be-toogen, dat er nog een breed terrein was waarop positieven en liberalen konden samen-gaan, maar liet toch duidelijk uitkomen, dat positieven en liberalen uit elkaander gaan door de positie die zij nemen tegenover den persoon van Christus.

Wij verbleiden ons in het goede woord, dat de gewezen moderne predikant deed hooren; doch wij hadden gaarne gezien, dat deze man had laten uitkomen dat de moderne mensch een zondaar is als alle andere menschen, en

dat hij daarom noodig heeft een Zaligmaker die zijn schuld draagt en wegneemt.

## GEMENGD NIEUWS.

Dood van Lord Radstock. Op 81-jarigen leeftijd is te Parijs dezer dagen de bekende Lord Radstock overleden. Meer dan een halve eeuw heeft deze Engelsche edelman zich gegeven aan Evangelisatie-arbeid. In 1866 legde hij het kommando over een regiment vrijwilligers meder, om zich geheel aan de zaak des Heeren te wijden. Niet alleen in Engeland, maar ook in Rusland, Zweden, Frankrijk, Denemar-ken en in andere landen heeft de overledene gearbeid.

Zelfmoordstatistiek. In de Allgein. Ev. Luth. Kirchen. van 30 Jan. 11, vinden wij de volgende mededeeling: "Een officier van gezondheid uit Saksen heeft in verband met de algemeene zelf-moordstatistiek, den zelfmoord in het actieve leger van het Koninkrijk Saksen onderzocht. Terwijl over het algemeen het aantal zelfmoorden naar toegenam, is dit in het Saksische en in het Pruisische leger afggenomen. In het Saksische leger waren er in 1901 nog 36 zelfmoorden, in 1911 daarente 23, dat is één op de twee-deel. Hiermede is de van sociaal-democratische zijde zoo dikwijls verweten mishandeling van soldaten wederlegd. Nog belangwekkender worden de cijfers, wanneer men in aanmerking neemt tot welke religie de soldaten, die zich van het leger beroofden, be-hoorden. Hier hebben wij waarnemingen van 1907 tot 1912. Volgens deze kwamen op 1000 soldaten die tot kleinere secten behoorden, slechts 0,1 zelf-moorden voor; bij Ev. Lutherschen 0,31; bij Roomsche-Katholiken 0,37; bij Israëlieten 0,40; bij Gereformeerden 0,42; bij dissidenten en gods-dienstloozen 6,05 zelfmoorden. Deze statistieke gegevens door een officier van gezondheid ver-zameld, geven in een tijd, waarin men den invloed der religie en der kerk zoo heftig bestrijdt, te denken. De statistiek zelf schrijft het hogere zelfmoordcijfer der Israëlieten deels aan den toe-nemenden afval van het geloof der vaders, deels aan dikwijls voorkomende armoedigheid toe. Het schrikbarend hoog aantal zelfmoorden dat bij dissidenten voorkomt, hetwelk twintigmaal grooter is dan bij de Lutherschen en vijftigmaal hooger dan bij de Israëlieten, bewijst, aan welke gevaren men bij afval van de religie bloot staat."

Tuining van het aantal studenten in de Theologie. Het aantal studenten in de Godgeleerdheid neemt in Duitschland steeds toe. Er studeeren te Berlijn 675; te Leipzig 588; te Halle 433; te Tübingen 766; te Marburg 246; te Erlangen 238; te Göttingen 223; te Breslau 167; te Heidelberg 166; te Königsberg 162; te Bonn 138; te Greifswald 136; te Jena 126; te Straßburg 101; te Giessen 90; te Kiel 77, en te Konstanz 44 per-sonen in de Theologie; te zamen 3949.

Eene federatie op Madagascar. De Zendingen op Madagascar die tot de een of andere Protestan-tische gemeenschap behooren, hebben met het oog op de vele tegenwerking, waarmee zij te worstelen hebben, besloten zich nader aan te sluiten. Daarvoor hielden zij eene conferentie, niet om een algemeene kerk te vormen, maar om met een-bieding van ieders gevoel en elkaander krachtig te steunen. Of men behoort tot het Parijsche Zendingsgenootschap, of tot het Londense, of tot de Zendingvereeniging die van de "Friends (kwakers)" uitgaat, - het is om het even - allen zullen denzelfden rang innemen, terwijl ieder ge-nootschap de leden van het andere met welwillend-heid al tegemoet treden.

Men wil geen eenheid openbaren tegenover de verschillen in belijden der onderscheidene kerken, maar verlangt dat men tegenover het heidendom al toonen dat men een eenheid vormt. Het Fransche gouvernement begunstigt kennelijk het heidendom, en deze houding maakt het werk der Protestan-tische zendingen zwaar. Bovendien lijden de Protes-tantische missionen door de Roomsche propaganda.

De Joodsche Universiteit te Jerusalem. Wij deelden reeds mede, dat het plan bestaat om in Jerusalem eene Hebreeuwse Universiteit te stichten. De heer Nathan Straus, een rijke Jood, heeft f125,000 ter beschikking gesteld voor den aankoop van een geschikt terrein te Jerusalem. De heer Nathan Straus is een sterk voorstander der Zionistische beweging.

WINCKEL.

Winkkel. Een bekeering van het modernisme tot het Oude Evangelie. In den laatste tijd kregen wij uit Duitschland haast